

Zaak T-52/02

Société nouvelle des couleurs zinciques SA (SNCZ) tegen Commissie van de Europese Gemeenschappen

„Mededinging — Artikel 81 EG — Mededingingsregeling — Markt van zinkfosfaat — Geldboete — Artikel 15, lid 2, van verordening nr. 17 — Evenredigheids- en gelijkheidsbeginsel — Beroep tot nietigverklaring”

Arrest van het Gerecht (Vijfde kamer) van 29 november 2005 II - 5013

Samenvatting van het arrest

1. *Mededinging — Geldboeten — Bedrag — Vaststelling — Maximumbedrag — Berekening — Onderscheid tussen eindbedrag en tussenbedrag van geldboete — Gevolgen (Verordening nr. 17 van de Raad, art. 15, lid 2)*

2. *Mededinging — Geldboeten — Bedrag — Vaststelling — Criteria — Vermindering van bedrag van geldboete als beloning voor medewerking van aangeklaagde onderneming met Commissie — Vermindering toegepast op bedrag dat voortvloeit uit toepassing van regel van begrenzing van bedrag van geldboeten*
(Verordening nr. 17 van de Raad, art. 15, lid 2; mededeling 96/C 207/04 van de Commissie)
3. *Mededinging — Geldboeten — Bedrag — Vaststelling — Richtsnoeren van Commissie — Mogelijkheid om bijzondere situatie van kleine en middelgrote ondernemingen in aanmerking te nemen*
(Verordening nr. 17 van de Raad, art. 15, lid 2; mededeling 98/C 9/03 van de Commissie)
4. *Mededinging — Geldboeten — Bedrag — Vaststelling — Mate waarin werkelijk schade op betrokken markt kan worden veroorzaakt — Relevantie van marktaandeel van betrokken onderneming*
(Verordening nr. 17 van de Raad, art. 15, lid 2)
5. *Mededinging — Geldboeten — Bedrag — Vaststelling — Indeling van betrokken ondernemingen in categorieën met identiek basisbedrag — Voorwaarden*
(Verordening nr. 17 van de Raad, art. 15, lid 2)
6. *Mededinging — Geldboeten — Bedrag — Vaststelling — Noodzaak om omzet van betrokken ondernemingen in aanmerking te nemen en evenredigheid van geldboeten met deze omzet te verzekeren — Geen*
(Verordening nr. 17 van de Raad, art. 15, lid 2)
7. *Mededinging — Gemeenschapsregels — Inbreuken — Opzet — Begrip*
(Verordening nr. 17 van de Raad, art. 15)
8. *Mededinging — Geldboeten — Bedrag — Vaststelling — Criteria — Eerste interventie van Commissie in bepaalde sector — Betrokken ondernemingen zijn kleine of middelgrote ondernemingen — Daarvan uitgesloten*
(Verordening nr. 17 van de Raad, art. 15, lid 2; mededeling 98/C 9/03 van de Commissie)

9. *Mededinging — Geldboeten — Oplegging — Noodzaak dat onderneming profijt heeft getrokken uit inbreuk — Geen — Vaststelling — Criteria — Zwaarte van inbreuken — Verzachtende omstandigheden — Ontbreken van winst — Daarvan uitgesloten*
(Verordening nr. 17 van de Raad, art. 15, lid 2; mededeling 98/C 9/03 van de Commissie, punt 2, eerste alinea)
10. *Mededinging — Geldboeten — Bedrag — Vaststelling — Criteria — Totale omzet van betrokken onderneming — Omzet die is behaald met goederen waarop inbreuk betrekking heeft — Respectieve inaanmerkingneming — Grenzen*
(Verordening nr. 17 van de Raad, art. 15, lid 2)
11. *Mededinging — Geldboeten — Bedrag — Vaststelling — Indeling van betrokken ondernemingen in categorieën met identiek basisbedrag — Indeling van onderneming in zelfde groep als ondernemingen met hogere omzet — Schending van evenredigheidsbeginsel en beginsel van gelijke behandeling — Daarvan uitgesloten — Voorwaarden*
(Verordening nr. 17 van de Raad, art. 15, lid 2)

1. Door te bepalen dat de Commissie geldboeten kan opleggen tot een bedrag van ten hoogste 10 % van de omzet van elk der betrokken ondernemingen in het voorafgaande boekjaar, eist artikel 15, lid 2, van verordening nr. 17 dat de uiteindelijk aan een onderneming opgelegde geldboete wordt verminderd ingeval het bedrag 10 % van haar omzet overschrijdt, los van de tussenberekeningen om de duur en de zwaarte van de inbreuk in aanmerking te nemen. Hieruit volgt dat de door deze bepaling vastgestelde bovengrens van 10 % alleen geldt voor het bedrag van de geldboete die uiteindelijk door de Commissie wordt opgelegd, en niet voor de tussen-

berekeningen, met inbegrip van het basisbedrag voor deze berekening.

Daarbij komt dat, indien de Commissie bij haar berekening gebruikmaakt van een tussenbedrag, met inbegrip van een basisbedrag, dat de bovengrens van 10 % van de omzet van de betrokken onderneming overschrijdt, de omstandigheid dat sommige van de bij deze berekening in aanmerking genomen factoren — zoals de duur van de inbreuk — geen invloed hebben op het uiteindelijke bedrag van

de geldboete, niet kan worden gelaakt, aangezien dit voortvloeit uit het in artikel 15, lid 2, van verordening nr. 17 neergelegde verbod om de bovengrens van 10 % van de omzet van de betrokken onderneming te overschrijden.

of zonder medewerking in elk geval tot 10 % zou worden teruggebracht.

(cf. punt 41)

(cf. punten 38-40)

2. De werkwijze van de Commissie voor de vaststelling van het bedrag van de geldboeten in mededingingszaken, volgens welke de factor medewerking na de toepassing van het in artikel 15, lid 2, van verordening nr. 17 bepaalde maximum van 10 % van de omzet van de betrokken onderneming in aanmerking wordt genomen en bijgevolg een rechtstreekse invloed heeft op het bedrag van de geldboete, zorgt ervoor dat de mededeling inzake medewerking in zaken betreffende mededingingsregelingen haar volle werking kan hebben. Indien het basisbedrag ver boven de grens van 10 % zou hebben gelegen vóór de toepassing van die mededeling en deze grens niet onmiddellijk kon worden toegepast, zou de betrokken onderneming immers veel minder geneigd zijn om met de Commissie samen te werken, aangezien de uiteindelijke geldboete met

(cf. punt 42)

3. Op basis van de richtsnoeren van de Commissie voor de berekening van het bedrag van de geldboeten die uit hoofde van artikel 15, lid 2, van verordening nr. 17, respectievelijk artikel 65, lid 5, van het EGKS-Verdrag worden opgelegd, kan de Commissie, wanneer de omstandigheden daartoe nopen, de bijzondere situatie van de kleine en middelgrote ondernemingen in aanmerking nemen.

4. Bij de analyse van het werkelijke economische vermogen van de inbreukplegende ondernemingen om de mededinging significante schade toe te brengen, die wordt verricht met het oog op de bepaling van het bedrag van de geldboeten waarmee een inbreuk op de communautaire mededingingsregels wordt bestraft en die een beoordeling impliceert van het reële belang van deze ondernemingen op de betrokken markt, dat wil zeggen van hun invloed op de markt, geeft de totale omzet slechts een onvolledig beeld van de toestand. Het is immers niet uitgesloten dat een sterke

onderneming met een waaier van verschillende activiteiten slechts een ondergeschikte rol speelt op een specifieke productmarkt. Het is ook niet uitgesloten dat een onderneming die een belangrijke positie inneemt op een geografische markt buiten de Gemeenschap, slechts zwak staat op de markt van de Gemeenschap of de Europese Economische Ruimte. In dergelijke gevallen betekent de omstandigheid alleen dat de betrokken onderneming een belangrijke totale omzet realiseert, niet noodzakelijk dat zij een beslissende invloed uitoefent op de betrokken markt. Ofschoon het marktaandeel van een onderneming niet beslissend is om uit te maken of een onderneming tot een grote economische eenheid behoort, is het om die reden daarentegen relevant om vast te stellen welke invloed zij op de markt kon uitoefenen.

marge en al behoeft voor de berekening van de geldboete niet een louter wiskundige formule te worden gehanteerd, dient het bedrag van de opgelegde geldboete op zijn minst in verhouding te staan tot de elementen die bij de beoordeling van de zwaarte van de inbreuk in aanmerking zijn genomen.

Hieruit volgt dat, wanneer de Commissie de betrokken ondernemingen in groepen verdeelt voor de bepaling van het bedrag van de geldboeten, zodat voor de tot eenzelfde categorie behorende ondernemingen een identiek basisbedrag geldt, de bepaling van de drempel voor elk van de aldus vastgestelde groepen samenhangend en objectief gerechtvaardigd moet zijn.

(cf. punt 65)

(cf. punten 67-68)

5. Volgens punt 1 A, zesde alinea, van de richtsnoeren van de Commissie voor de berekening van het bedrag van de geldboeten die uit hoofde van artikel 15, lid 2, van verordening nr. 17 en artikel 65, lid 5, van het EGKS-Verdrag worden opgelegd, kan een „aanzienlijk” verschil in de grootte van de ondernemingen die eenzelfde soort inbreuk hebben gepleegd, met name nopen tot differentiatie bij de beoordeling van de zwaarte van de inbreuk. Bovendien, ook al beschikt de Commissie bij de vaststelling van het bedrag van de geldboeten over een zekere beoordelings-
6. Bij de vaststelling van het bedrag van de geldboeten in mededingingszaken is de Commissie niet verplicht om dit bedrag te berekenen op basis van de omzet van de betrokken ondernemingen, noch ervoor te zorgen dat, ingeval geldboeten worden opgelegd aan meerdere ondernemingen die bij eenzelfde inbreuk zijn betrokken, de uiteindelijke bedragen van de geldboeten waartoe haar berekening voor de betrokken ondernemingen leidt,

elke differentiatie tussen deze ondernemingen ter zake van hun totale omzet of hun omzet op de markt van het betrokken product weergeven.

Deze beginselen zijn ook van toepassing wanneer de betrokken ondernemingen zich met betrekking tot de factoren zwaarte en duur van de inbreuk in dezelfde situatie bevinden.

(cf. punten 73-75)

In dit verband eist artikel 15, lid 2, van verordening nr. 17 evenmin dat, ingeval geldboeten worden opgelegd aan meerdere ondernemingen die bij eenzelfde inbreuk zijn betrokken, het bedrag van de geldboete die aan een kleine of een middelgrote onderneming wordt opgelegd, niet hoger is, in procent van de omzet, dan dat van de geldboeten die aan de grotere ondernemingen worden opgelegd. Uit deze bepaling blijkt immers dat zowel voor de kleine of middelgrote ondernemingen als voor de grote ondernemingen de zwaarte en de duur van de inbreuk in aanmerking moeten worden genomen om het bedrag van de geldboete te bepalen. Voorzover de Commissie aan ondernemingen die bij eenzelfde inbreuk zijn betrokken, geldboeten oplegt die voor elk van hen zijn gerechtvaardigd op grond van de zwaarte en de duur van de inbreuk, kan haar niet worden verweten dat het bedrag van de geldboete voor sommige van die ondernemingen hoger is, in verhouding tot de omzet, dan die van andere ondernemingen.

7. Het is niet noodzakelijk dat de onderneming zich ervan bewust was dat zij inbreuk maakte op de communautaire mededingingsregels, om de inbreuk op deze regels als een opzettelijke inbreuk te kunnen beschouwen; het volstaat dat zij niet onkundig kon zijn van de omstandigheid dat het gewraakte gedrag ertoe strekte de mededinging te beperken.

De Commissie heeft dus het recht om bij de berekening van het bedrag van de geldboeten geen rekening te houden met het feit dat de betrokken onderneming niet over een juridische dienst beschikt.

(cf. punten 82-83)

8. De Commissie is niet verplicht, de geldboeten te matigen wanneer zij voor de eerste keer in een bepaalde sector optreedt, noch om de geldboeten te

matigen wanneer de betrokken ondernemingen kleine en middelgrote ondernemingen zijn. Met de grootte van de onderneming is immers rekening gehouden in artikel 15, lid 2, van verordening nr. 17, betreffende het maximum, en in de bepalingen van de richtsnoeren van de Commissie voor de berekening van het bedrag van de geldboeten die worden opgelegd uit hoofde van artikel 15, lid 2, van verordening nr. 17, respectievelijk artikel 65, lid 5, van het EGKS-Verdrag. Los van deze overwegingen betreffende de grootte, is er geen enkele reden om kleine en middelgrote ondernemingen anders te behandelen dan andere ondernemingen. Het feit dat de ondernemingen kleine en middelgrote ondernemingen zijn, ontslaat hen niet van de plicht de mededingingsregels nauwgezet na te leven.

(cf. punt 84)

houden met het feit dat geen profijt is getrokken uit de betrokken inbreuk.

Ook al kan de Commissie in dit verband volgens punt 2, eerste alinea, vijfde streepje, van haar richtsnoeren voor de berekening van het bedrag van de geldboeten die worden opgelegd uit hoofde van artikel 15, lid 2, van verordening nr. 17 en artikel 65, lid 5, van het EGKS-Verdrag wegens verzwarende omstandigheden de strafmaat verzwaren opdat de boete groter uitvalt dan het bedrag van de dankzij de inbreuk onrechtmatig gemaakte winst, dit betekent niet dat zij voortaan verplicht is om voor de bepaling van het bedrag van de geldboete in alle omstandigheden het financiële voordeel uit de vastgestelde inbreuk aan te tonen. Het ontbreken van een dergelijk voordeel kan met andere woorden niet als een verzachtende omstandigheid worden beschouwd.

9. Al moet de hoogte van de voor een inbreuk op de communautaire mededingingsregels opgelegde geldboete in verhouding staan tot de duur en tot de andere factoren die moeten worden meegewogen bij de beoordeling van de zwaarte van de inbreuk, waaronder het profijt dat de betrokken onderneming uit haar praktijken heeft kunnen trekken, het feit dat een onderneming geen profijt uit de inbreuk heeft getrokken, staat niet in de weg aan de oplegging van een geldboete, omdat deze geldboete anders haar preventieve werking zou verliezen. Derhalve is de Commissie niet verplicht bij de vaststelling van het bedrag van de geldboeten rekening te

(cf. punten 89-91)

10. Bij de vaststelling van de wegens inbreuk op de communautaire mededingingsregels opgelegde geldboete mag noch aan de totale omzet van de onderneming noch aan de omzet die is behaald met de goederen waarop de inbreuk betrekking heeft, een belang worden toegekend dat niet in verhouding staat tot de overige beoordelingselementen, zodat de vast-

stelling van een passende geldboete niet het resultaat kan zijn van een eenvoudige berekening op basis van de totale omzet, in het bijzonder wanneer de betrokken goederen slechts een klein deel van deze omzet vertegenwoordigen.

(cf. punt 99)

11. De omstandigheid dat de Commissie bij de berekening van de wegens een inbreuk op de communautaire mededingingsregels opgelegde geldboeten, om rekening te houden met het economische vermogen van de betrokken ondernemingen en de geldboeten op een zodanig niveau vast te stellen dat er een voldoende afschrikkende werking

van uitgaat, een onderneming in dezelfde groep indeelt als ondernemingen met een hogere omzet, zodat aan alle ondernemingen een identiek basisbedrag wordt opgelegd, levert geen schending op van het evenredigheidsbeginsel of het beginsel van gelijke behandeling wanneer deze verschillende ondernemingen in eenzelfde groep zijn ingedeeld omdat hun omzet op de betrokken markt en hun marktaandeel zeer dicht bij elkaar liggen en het verschil in grootte tussen de onderneming in kwestie en de andere betrokken ondernemingen niet zo belangrijk is dat deze onderneming in een andere groep moet worden ingedeeld.

(cf. punten 69, 111-112)